

‘Nu moet ik de oorlog

Schrijfster Dido Michielsens houdt de 4 mei-voordracht in De Nieuwe Kerk in Amsterdam. Haar onderwerp: de twee oorlogen van haar Indische vader. ‘Was hij nu slachtoffer of dader?’

TEKST BRAM DE GRAAF, BEELD: ANP, PRIVÉ BEZIT

“Herdenken is iets heel moois”, zegt Dido Michielsens. “Het is stilstaan bij wat er is gebeurd. De Tweede Wereldoorlog is voor mijn dochters van 26 en 28 heel ver weg, merk ik. Daarom moeten we ook kijken naar wat er nu in de wereld gebeurt. De huidige oorlogen gaan weer generaties vol haat en ellende opleveren.” Tot haar eigen verrassing kreeg Michielsens eind 2023 de vraag om dit jaar de 4 mei-voordracht te houden. “Wim van de Donk, voorzitter van Nationaal Comité 4 en 5 mei, belde me op een zaterdagochtend. Ik dacht eerst dat hij iemand was die me iets wilde verkopen en nam kwaad op. En toen kwam het verzoek. Verbijs-terd vroeg ik: ‘Mag ik erover nadenken?’ Alsof ik nee zou zeggen. Want het is natuurlijk een enorme eer. Een schare grote schrijvers ging me voor.”

Heb je hun voordrachten teruggekeken?

“Uiteraard. Ze waren stuk voor stuk indrukwekkend. Die van schrijver/dichter Willem Jan Otten uit 2011 sprak me erg aan omdat die over Nederlands-Indië ging. Ik wist namelijk meteen dat ik het ook daarover wilde hebben omdat een deel van mijn familie de oorlog daar meemaakte. Ik nam me wel voor om het persoonlijk te maken, ik wilde geen geschiedenisles geven.”

Hoe zag die oorlog van je ouders eruit?

“Mijn moeder maakte als puber de Hongerwinter mee in Den Haag, maar familieleden van haar zaten nog in Indië. Mijn Indische vader raakte in 1942 als KNIL-soldaat in Japanse krijgsgevangenschap. Van 1945 tot 1949 vocht hij in de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog. Pas na zijn overlijden realiseerde ik me

dat hij daar dus twee oorlogen heeft meegemaakt. Omdat hij

er nauwelijks over had gesproken, ging ik op internet meer informatie zoeken. Ik kwam erachter dat hij twee keer op een helleschip had gezeten. Dat waren koopvaardij schepen die door de Japanners werden gebruikt om gevangenen te verplaatsen naar werk-kampen, mijn vader kwam zo bij Tokio terecht. Duizenden mannen zaten opeen gepropt in het scheepsruim zonder sanitaire voorzieningen en met

loslaten'

nauwelijks eten en drinken. Tientallen van deze schepen werden getorpedeerd, omdat ze niet als krijgsgevangentransport waren gemarkeerd. Zo'n 22.000 mannen zijn daarbij omgekomen."

Wat was de impact daarvan op zijn leven?

"Hij was daardoor getraumatiseerd, vermoed ik. Mijn ouders scheidden toen ik zeven was en ik herinner me hem thuis als een moeilijke man. Er was vaak ruzie, de spanning was dikwijls om te snijden. Het kan aanleg zijn, maar ik denk dat zijn oorlogservaringen

dat gedrag versterkten. Ook omdat hij na het Japanse kamp meteen weer als KNIL-militair werd ingezet om te vechten tegen de Indonesiërs."

Begrijp je hem nu beter?

"Mijn volgende boek gaat daarover. Ik vraag me daarin af: was hij nu slachtoffer of dader? Want hij heeft als tanksoldaat deelgenomen aan de Politionele Acties en Nederland is toen afschuwelijk tekeergegaan in het voormalige Nederlands-Indië. Ik lees nu allerlei publicaties daarover. Hoewel ik het moeilijk vind, voel ik een enorme behoefte om alles over die tijd te weten. Straks blijkt dat hij van alles op zijn kerfstok heeft."

'Hoewel ik het moeilijk vind, voel ik een enorme behoefte om alles over die tijd te weten'

Werkt zijn oorlogsverleden door op jou?

"Ook dat probeer ik nu uit te vissen. Hoewel hij een afwezige vader was en ik zelfs een tijdje met hem gebrouilleerd ben geweest, ben ik erachter gekomen dat ik toch van hem hield. Tegelijkertijd denk ik ook: nu moet ik het loslaten, anders draag ik zijn trauma's over aan mijn dochters. Het stoppen met overdragen wordt de kernboodschap van mijn voordracht. En daarnaast moeten we meer erbarmen hebben met elkaar. Niet alleen met de slachtoffers, maar ook met de vijanden van toen."

In vergelijking met vorige sprekers heb je het niet getroffen. De situatie in de wereld is zelden zo explosief geweest.

"Het is deprimerend, ik voel me zo machteloos. Wat is er toch aan de hand? Het is vreselijk wat er nu gebeurt in Gaza en Oekraïne, en dat leidt ook hier tot zoveel polarisatie en ruzie. Ik ga dat met mijn voordracht helaas niet oplossen, maar ik hoop mensen wel aan het denken te zetten."

Nationale Herdenking | zaterdag | 18.45 | NOS | NPO 1